

BULLETIN 68

AUGUSTUS 1995

STICHTING
VRIENDENKRING VAN HET STREEKMUSEUM HOEKSCHE WAARD
(ingeschreven K.v.K. Dordrecht nr. S 119934)

Redactie en secretariaat:

Hofweg 13, 3274 BK Heinenoord. Giro 38.70.852.

Contributie: minimaal F 10,-- per persoon/jaar.

Redactie:

C.L. Boon-Braun

J. Gerretse

A.O. Mol

P.J. Pot

K.H. van der Ree

W. Reedijk

Drs. J.E. de Rooy

Mr. R. van der Waal

J. Weijers

Hof van Assendelft:

Hofweg 13, 3274 BK Heinenoord. Telefoon 01862 - 1535.

Geopend dinsdag t/m zaterdag 14.00 - 17.00 uur.

Zaterdag bovendien 10.00 - 12.00 uur.

Leeszaal: Geopend woensdag 09.00 - 13.00 uur.

Zaterdag 10.00 - 17.00 uur.

Oost-Leeuwenstein:

Dorpsstraat 13, 3274 BB Heinenoord.

Geopend zaterdag 10.00 - 12.00 en 14.00 - 17.00 uur.

Groepen op afspraak.

Conservator:

Drs. J.E. de Rooy . . . . . 01862 - 2010

Niets van deze uitgave mag zonder toestemming van de redactie worden overgenomen.

NIEUWS VAN DE REDACTIE

Beste vrienden,

Al bent u waarschijnlijk druk bezig met uw zomervakantie (hebt u het Streekmuseum nog in uw fietsroute opgenomen?), wij laten onze gedachten al weer gaan over gebeurtenissen in het najaar.

U begrijpt natuurlijk wel, dat het in de eerste plaats gaat om onze vriendendag op zaterdag 7 oktober a.s. Nu Strijen "Tien Eeuwen Strijen" viert, besteden bulletin en vriendendag hier extra aandacht aan. Volgens traditie zouden we dit jaar toch in de Hoeksche Waard blijven, dus dat komt mooi uit. Elders in dit nummer vindt u over de vriendendag nadere bijzonderheden en hoe u zich kunt opgeven. Degenen die vorige jaar aanwezig waren, weten dat je een dergelijke vriendenbijeenkomst niet mag missen, al was het alleen maar om de spek-met-peren-maaltijd.

Wie regelmatig het museum bezoekt (daar hoort u toch ook bij?) heeft kunnen constateren, dat er steeds wel wat gebeurd met de kale vlakte, die er na de sloop van het H.C. Andersenhuis over is gebleven. Paden beginnen zich af te tekenen, er zijn wat bomen geroid en grond is voorberekt. We hopen dat er in het najaar verder gegaan kan worden met de bestrating en de beplanting en misschien is de tijd niet ver meer, dat het mooie hek, dat de Rotery Club Hoeksche Waard ons aanbood bij haar 35-jarig bestaan, geplaatst kan worden.

U hebt de in ons vorige bulletin vermelde karnmolen nu ook op een foto kunnen zien in "Het Kompas" met een glunderende conservator er naast. Overigens zijn de heren De Rooy en Tieleman al weer druk bezig in de schuur van Oost-Leeuwenstein met een ander fraai object, maar daarover leest u in de rubriek aanwinsten.

De redactie wenst u een prettige nazomer, hoopt u op de vriendendag te ontmoeten (eerder mag ook!) en wenst u veel genoegen met dit bulletin.

Mocht u onverhoopt uw contributie nog niet voldaan hebben, dan verzoekt de penningmeester u dit ten spoedigste te doen. (Het postgironummer is 38.70.852, terwijl de minimale bijdrage F 10,- per persoon/jaar is.)

J.G.

NIEUWE VRIENDEN

Gedurende de afgelopen periode gaven de navolgende personen zich op als vriend/vriendin van het Streekmuseum. Wij heten de 23 donateurs nogmaals hartelijk welkom.

HW 86	A.F. Aardoom	Heinenoord
L 654	P. Bakker	Maassluis
HW 477	C.J. Beljaards	Hapert
HW 260	Fa. B.H. v.d. Giesen en	Zn. Numansdorp
HW 405	H.G. Grimberg-Kram	Numansdorp
L 14	D.J. 't Hart	Zwijndrecht
L 689	J.P. Heyh-Papousek	Lelystad
HW 456	M.J.A. Kempkes	Westmaas
HW 457	E. Kempkes-Speckman	Westmaas
L 815	J.C. Lagendijk	Vlissingen
HW 71	A. Mast	Strijen
L 31	L.J. Niemantsverdriet	Amsterdam
L 435	T. Okhuijzen	Rotterdam
L 833	F.G. Piek	Rotterdam
L 610	H.G.C. van der Poel	Papendrecht
L 820	N.Th. Schipper	Sprang-Capelle
L 256	W.J. Spoomaker	Rhoon
L 399	A.C.A. Troost-Schouwenburg	Epe
L 326	W.J.C. Vermande	Schiedam
L 831	J.W. v.d. Voorden	Sinsheim-W.A. (Dld.)
L 832	B.C. v.d. Voorden-v.d.	Oudenhoven
		Sinsheim-W.A. (Dld.)
HW 129	H. Warnar	's-Gravendeel
L 779	A.W. Zijderveld	Groot-Ammers

Red.

VRIENDENDAG

VRIENDENDAG 1995 IN STRIJEN

Zoals al eerder aangekondigd, zal op zaterdag 7 oktober a.s. de jaarlijkse Vriendendag worden gehouden.

Waar kunnen wij dit jaar beter naar toe gaan, dan naar Strijen, dat dit jaar het duizendjarig bestaan viert. Deze gemeente in de Hoeksche Waard zal dan ook het decor zijn voor een afwisselende en boeiende middag.

Vanaf half twee zult u die middag worden ontvangen in kerkelijk centrum "Salvatori" aan de Oude Havenweg (achter de kerk). Na een kop koffie en een welkomstwoord kunt u zelf kiezen wat u gaat doen. Of u kunt in "Salvatori" een gevarieerde diaserie over de geschiedenis van Strijen bekijken, gepresenteerd door de oudheidkundige vereniging "het Land van Strijen", of indien u prijs stelt op wat meer beweging, dan kunt u onder leiding van mensen van de oudheidkundige vereniging een wandeling door het dorp maken. Daarbij wordt in ieder geval een bezoek gebracht aan het museum van de vereniging en aan het gemeentehuis, waarbij de unieke glas-in-lood-ramen in de raadzaal kunnen worden bewonderd.

Rond kwart voor vier staat voor iedereen een bezoek aan de Sint Lambertuskerk op het programma. De leden van de Beheerscommissie van de kerk zullen een rondleiding geven in dit schitterende gebouw, dat recent geheel is gerestaureerd.

Uiterlijk om vijf uur vertrekt het gezelschap met eigen vervoer naar "de Vijf Schelpen" in Mijnsheerenland, waar de traditie van "spek-met-peren" hoog in ere zal worden gehouden. Lust u die niet? Niet getreurd, want er zal ook erwtensoep zijn. Een smakelijk einde van een "Striense" dag.

Wanneer u geen eigen vervoer heeft zullen wij ervoor zorgen dat iedereen vanuit Strijen in Mijnsheerenland zal arriveren.

Heeft u zin gekregen in een uitstapje naar Strijen? U kunt zich tot 20 september a.s. aanmelden voor deze dag door overmaking van F 35,— per persoon op postgirorekening 38.70.852 van de Stichting Vriendenkring van het Streekmuseum Hoeksche Waard te Heinenoord. Uiteraard onder vermelding van het aantal personen en de menukeuze "spek-met-peren" of erwtensoep. Wij rekenen op uw komst!

Voor nadere inlichtingen kunt u contact op nemen met de heer A.J. Dekker, penningmeester, telefoon 01862-4652.

A.O.M.

WAT DE KRANTEN ZEGGEN

Dit jaar viert Strijen op grootse wijze feest onder het motto "Tien Eeuwen Strijen". Tijdens deze tien eeuwen wisselen vreugde en droefenis zich regelmatig af. Zo wordt in 1913 een dorpsfeest georganiseerd naar aanleiding van honderd jaar Koninkrijk, terwijl in 1759 een dorpsbrand veel mensen dakloos maakt. Ook in 1787 is er sprake van vreugde en droefenis aangezien de strijd tussen Prinsgezinden en Patriotten Strijen niet onberoerd laat. Dit blijkt onder andere uit het navolgende, letterlijk overgenomen artikel uit het Nieuwsblad van 1950.

"Strijen: Toen in 1787 de wind naar het oosten draaide

Dat er ook in Strijen grote ontevredenheid heerste over het bestuur van stadhouder Willem V blijkt wel hieruit dat in 1786 "een genootschap van wapenhandel" werd opgericht, dat meer dan honderd man sterk was en onder leiding stond van enige voorname ingezetenen. Ze waren in keurige uniformen gestoken en goed bewapend. Het legertje was in het bezit van een vaandel, twee koperen en één houten trommel, twee pijpers en twee bekkens. Het vaandel droeg het opschrift: Charge Propatria et Libertale (Op voor het Vaderland en de Vrijheid). De mannen waren zó model in kleding, in exerceren en vuren, dat, wanneer ze oefeningen hielden, ook uit de omliggende plaatsen zeer velen naar het dorp kwamen om deze unieke heldenschaar te bewonderen in haar prestaties. Dat het vendel ook zeer moedigen telde bleek,

toen Utrecht met een aanval van de Pruisen, hierheen gekomen om de stadhouder in zijn waardigheden te herstellen, werd bedreigd: enige marcheerden af om mede te helpen bij de verdediging van de Bisschopsstad.

Maar toen de krijgskans in den lande voor de Patriotten een ongunstige wending nam en de Prinsgezinden aan de winnende hand waren, kregen deze laatsten in Strijen ook hun moed terug en toen ze de Oranjevlag van de Dordtse Dom zagen waaien, zetten ze ook de vlag op de toren. Maar hierbij bleef het niet: men ontnam de Patriottische ingezetenen en de genootschapsleden hun geweren, zekerlijk uit vrees, zegt een tijdgenoot, dat hun vrolijkheid anders wel eens gestoord zou kunnen worden. Een paar dagen later veranderde die vrolijkheid in baldadigheid: van meer dan 30 huizen werden de ruiten ingegooid; een aantal Patriotten werden door een woeste menigte uit hun woningen gehaald en gedwongen ten aangehore van allen "Oranje boven" te roepen. Dit laatste viel ook de dominé te beurt. Het kostbare vaandel werd door het dorp gesleept, terwijl een tamboer van de thans onderliggende partij met de trom deze optocht moest volgen.

Toen hij genoeg geslagen had, ontnam men hem de trom en kreeg hij tot beloning van zijn gehoorzaamheid en voor de bewezen diensten een flinke aframmeling. Boven dit alles kostte het vele Patriotten nog menige penning, want ze moesten mee doen aan de pret en drinken, maar ook de nodige "rondjes" geven. Verder werden al degenen, die zo gedisciplineerd hadden geëxerceerd, gelast hun "panassen" (vederbos) van de hoeden te verwijderen en ze te brengen in de herberg "De Valk", waar ze verbrand werden. Het bovenstaande was sommigen nog niet mooi genoeg en het plan werd besproken enige huizen af te breken. Toen greep de schout in en vroeg aan de baljuw te Dordrecht militaire bijstand. Weldra verschenen 28 soldaten, die de rust herstelden. Maar toen ze na vier of vijf weken weer vertrokken, begon het lieve leventje weer. De schout greep krachtig in, liet twee belhamels gevangen zetten, welke later aan de goede zorgen van de Dordtse baljuw werden toevertrouwd. Ze werden op hun tocht naar Dordrecht begeleid door een aantal vrienden, die zouden pogen de arrestanten vrij te krijgen. Dit konden ze niet bereiken, waarna ze ongetroost terugkeerden en zich verder rustig hielden.

De overwinnaars van 1787 in zak en as.

We weten, dat de Prinsgezinden of Oranjeklanten in 1787 het heft weer in handen hadden gekregen en de Patriotten toen allerlei plagerijen en erger te verduren hadden. Maar 5 jaar later was de toestand weer eens veranderd. De overwinnaars zaten in grote angst en de Patriottische burgers zagen betere dagen in het nabije verschiet. Wat was het geval? De Franse troepen waren in 1792 de tegenwoordige provincie Noord-Brabant binnengerukt en vertoonden zich aan de Moerdijk, waar ze door enige Sassenaars werden opgemerkt. Dezen zagen, dat de vijand zijn schepen, die in de Roode Vaart lagen, losmaakte en konden niet anders denken, dan dat de Fransen zich gereed maakten tot de overtocht over het Hollandsch Diep naar Strijensas. Toen men hiervan in Strijen kennis kreeg, werd er alarm gemaakt: de klok werd geluid, velen verlieten hun huizen en groepten samen, angstig en verslagen. Enkelden stelden voor naar het bedreigde punt op te trekken, maar het getal helden bleek niet groot te zijn en niemand ging. Zelfs één der schepenen, die de burgerij aanspoorde tot verdediging van het vaderland, tot bescherming van vrouw en kinderen, had geen succes. Enigen van degenen, die vroeger lid van het genootschap van wapenhandel waren geweest, vroegen met leedvermaak, waarmee de Fransen gekeerd moesten worden, want men had hun de wapens in 1787 ontnomen. Niemand bleek lust te hebben te sneuvelen, weshalve een ieder op het dorp bleef en maar afwachtte. In dit uur verscheen uit 's-Gravendeel een wagen met kruiwagens en gereedschappen benevens een aantal arbeiders, die van de commandant van Dordrecht opdracht hadden gekregen aan De Schuring een batterij op te werpen, maar toen ze vernamen, dat de Fransen elk ogenblik konden verschijnen - aan lose geruchten en overdrijving ontbrak het niet - besloten ze om zo spoedig mogelijk naar 's-Gravendeel terug te keren: ieder nam zijn spa of schop op de schouder, de voerman wierp de kruiwagen van zijn wagen en in grote haast werd de terugtocht aanvaard. Na enige uren bleek, dat de ene partij onnodig in angst had gezeten en de andere zich te vroeg had verblijd, want er kwam geen François."

P.J.P.

DE VRAGENRUBRIEK

Dit keer is er weinig te melden. Op de vragen uit het vorige Bulletin zijn geen reacties gekomen die een rechtstreeks antwoord opleverden.

Er liggen nog vijf vragen te wachten op publicatie; zij volgen hieronder:

413. Wie heeft gegevens over het geslacht Scheurwater? Deze naam kwam in de Hoeksche Waard rond 1600 al voor. In verband met het opstellen van een fragmentgenealogie rond Hendrik Jacobs Scheurwater wordt gevraagd naar verdere gegevens.

414. Maria Kruihof, geb. Klaaswaal 19-4-1838, dochter van Willem Hendrikse Kruihof en Elisabeth Pietersdr. Versteeg, was gehuwd met Arie de Bruin. Maria overleed vóór 16-8-1893. Wie weet waar en wanneer zij is overleden?

415. Gevraagd gegevens over het nageslacht van Meeuwis Jans de Bruijn, geb. rond 1600. De familie de Bruin/de Bruijn woonde eeuwenlang in de Hoeksche Waard (voornamelijk Numansdorp en Klaaswaal).

416. Johannis de Jong, geboren Ridderkerk 1758, overl. Strijensas 2-6-1816, zoon van Hendrik Ariens de Jong en Lijsbeth Johannisdr. van der Lof, tr. met Niesje van Dam, ged. 26-10-1775. Gevraagd nadere gegevens over Johannis en diens voorgeslacht.

417. Gilles Kooijman, geb. Heinenoord 9-4-1838, tr. (1) Heinenoord 8-5-1861 met Maria Buitendijk, tr. (2) met Neeltje van Gelderen. Vragen: a. Waar en wanneer is hij met Neeltje gehuwd? b. Contact gezocht met mensen die onderzoek doen naar deze tak?

Tot zover de nieuwe vragen. Inmiddels zijn wij door de vragen heen! Nieuwe problemen zijn dus van harte welkom op het adres van de rubriek:
Strijensedijk 2, 3295 KM 's-Gravendeel.

A.O.M.

AANWINSTEN

In het vorige bulletin konden wij als zeer bijzondere aanwinst een karnmolen melden. Deze keer kunnen wij speciaal vermelden de verkrijging van een winkelinrichting uit Oud-Beijerland uit ongeveer 1862. Het betreft kasten en een toonbank van een voormalige wijnzaak. Er wordt hard gewerkt door de heren De Rooy en Tieleman om de onderdelen in elkaar te zetten. Met behulp van hardboard en latten wordt in het midden van de schuur de complete winkel herbouwd. Over enige tijd zult u in de boerderij het resultaat kunnen bekijken. Vanwege het zeer grote aantal geschonken zaken moeten wij volstaan met een selectie daarvan.

Zoals inmiddels gebruikelijk is beginnen wij met de aanwinsten die met de landbouw (in ruime zin) te maken hebben: een riethaak, vier rijshout- ofwel griendhouthakmessen, een wielsleutel voor een boerenwagen, een strosnijmes, een aanaardploeg, een kantploeg, een strepentrekker en een hooihark (door een paard te trekken).

Er zijn veel gereedschappen ontvangen, zoals blijkt uit de volgende opsomming: een kolomtafelboormachine, een "kelderwing", twee slijpstenen, draadsnijgereedschap, een dompijzer, diverse booromslagen, boortjes, beitels, profiel- en blokschaven, twee klompenmakersgutsen, een klem om een zaag in aan te zetten, een verstekhaak, een stratemakershamer, een gereedschapskistje, een afschrijfhaak, een trekzaag, piketten, kachelpijpsleutels en tot slot een fineerzaagje.

Enkele kookstellen, een wasbok, een verchromde thermoskan en een koekepan zijn de aanwinsten aan huishoudelijke artikelen. Er is veel kleding ontvangen, waaronder, jakken, rokken, onderkleding, omslagdoeken en een keuvel.

De bibliotheek van het Streekmuseum, die al een schat aan gegevens over de Hoeksche Waard en daarbuiten in heden en verleden bevat, werd goed bedacht: een boekje "Strijen door het vuur verteerd" (1759), een Verordenungsblatt für die besetzten Niederländischen Gebiete Jahr 1940-1941, versla-

gen van de parlementaire enquête over de Nederlandse geheime diensten in Londen 1940-1945, Weekblad voor Gemeentebelangen, Staatsbladen, bijvoegsel Staatsblad, een boek over de Hollandse molen, een doctoraalscriptie over "het bestuur van het oostelijk deel van de Hoeksche Waard tussen 1700-1780" met veel genealogische gegevens over schouten en schepenen van 's-Gravendeel, Maasdam, Puttershoek en Strijen. De fotocollecties konden worden aangevuld met onder meer foto's van mensen in Hoekschewaardse klederdracht.

Ook ditmaal laat de rubriek diversen weer een grote variëteit aan ontvangen voorwerpen zien: vier rouwspelden, een sierspeld, een standaard voor houten vaten, een spaarpot, een haak om zakken mee op te hijsen, een stembus, een prikslee, een model van een boerderij aan de Achterweg in Goudsward, schoolhandwerkjes, wandtegels met bijbehorende sierrandjes en een potkachel.

Van harte bedanken wij de schenkers van de vermelde voorwerpen.

R.v.d.W.

AFDELING GENEALOGIE

De verzameling fiches van het museum werd aangevuld met gegevens uit de hieronder vermelde bronnen:

- Burgerlijk Stand Mijnsheerenland, overlijden 1812-1827.
- idem Westmaas, overlijden 1831-1848.
- idem Puttershoek, overlijden 1870-1876.
- idem Heinenoord, overlijden 1850-1869.
- idem Heinenoord, huwelijken 1870-1882.
- Polderrekeningen Oudeland van Moerkerken 1587-1612.
- Rechterlijk Archief Cromstrijen, nr. 74: schepenboek, transporten, obligaties, testamenten, procuraties; 17e eeuw.

Van de volgende geslachten werden nieuwe of aanvullende gegevens ontvangen:

Besteman, Boender, van den Boom, Clapmuts, van Grondelle, Huijser, Karsten, van de(r) Lande, van de Nadort, Passchierse, van Sint-Maartensdijk en Verzijl.

A.O.M.

BOEKAANKONDIGING

Op 29 september a.s. verschijnt een boek naar aanleiding van het 400-jarig bestaan van de Hervormde gemeente 's-Gravendeel. Deze publicatie, geschreven door Peter Pot, beschrijft vele facetten van het kerkelijk leven in 's-Gravendeel. Zo wordt er in de diverse hoofdstukken onder andere aandacht geschonken aan het ontstaan van de kerkelijke gemeente, aan de diaconie, de koster en de predikanten. Het boek, dat als titel draagt "Als een boom aan de rivier", telt 112 pagina's en is rijk geïllustreerd met unieke kleuren- en zwart-witfoto's.

Door overmaking van F 29,50 kunt U intekenen voor dit boek. U kunt dit bedrag tot 10 september a.s. overmaken op Postbankrekening 125919 of Rabobankrekening 3230.51.979 ten name van de Hervormde gemeente 's-Gravendeel, met vermelding "Jubileumboek". Na verschijning kost dit boek F 37,50. Uw exemplaar is pas gereserveerd, zodra Uw overschrijving binnen is.

Na 29 september zijn de bestelde boeken af te halen bij de penningmeester van de Kerkvoogdij, Seringenstraat 53, 's-Gravendeel.

Wenst U het boek toegestuurd te krijgen dan dient u F 10,- verzendkosten extra over te maken.

P.J.P.

TIEN EEUWEN STRIJEN

Waarom Tien Eeuwen Strijen, waarom geen Duizend Jaar Strijen, of misschien zeven of elf eeuwen? Het antwoord is eenvoudig. De juiste stichtingsdatum van de gemeente is met geen enkele zekerheid te stellen. En daarmee begint het probleem.

De viering van het feest is gebaseerd op een schenkingsbrief uit het jaar 992 waarin gravin Hilsondus een kerk aan Strijen schenkt. Na gedegen onderzoek is gebleken dat de brief van jongere datum moet zijn, de dertiende eeuw of misschien nog later. De brief is waarschijnlijk vervalst om zekere rechten op het gebied voor het nageslacht vast te leggen. Dat gebeurde in de middeleeuwen vaker.

Hoewel over de ontstaansgeschiedenis van de naam geen zekerheid bestaat is het duidelijk dat het grondgebied van Strijen al heel lang bewoond is geweest. Vooral uit archeologische vondsten van de stichting Oudheidkundig Bodemonderzoek Hoeksche Waard blijkt die bewoning.

We gaan daarom terug in de geschiedenis. Ongeveer tienduizend jaren geleden moet de zeespiegel veel lager zijn geweest dan nu het geval is. Het stijgen van de temperatuur zorgde voor verhoging van het zeeniveau en onze omgeving moet toen regelmatig door het zeewater overspoeld zijn geweest. Over bewoning hebben we het dan nog niet.

De tijd van 2000 tot 500 voor Chr. moet een periode geweest zijn waarin het water zich niet zo deed gelden. Archeologische vondsten wijzen op bewoning rond 800 voor Chr. (brons-tijd) en 400 voor Chr. (ijzertijd) o.a. in het Oudeland van Strijen. De bewoning was voor onze begrippen van kleine omvang.

Veel meer is gevonden uit de periode toen de Romeinen zich in ons land bevonden. (70 voor Chr. tot 400 na Chr.) Vindplaatsen bij Mijnsheerenland en Maasdam tonen dat aan en wijzen duidelijk naar het gebied waar nu Strijen ligt.

Na het vertrek van de Romeinen kwam ons land onder de invloed van de Salische Franken. In de vijfde eeuw wordt in hun wetten gesproken over plaatsen waar zij onder leiding van koning Faramond bijeenkomsten hielden. Daar duikt de naam Stria of Streona op en mogelijk heeft die aanduiding betrekking op onze omgeving. Clovis, koning der Franken en de eerste christenkoning, deelde zijn rijk op in gouwen of graafschappen. Een gouw werd weer onderverdeeld in marken of gemeenten. Strijen, Rijen en de ondergouw Taxandrië moeten deel uitgemaakt hebben van de gouw Taxandrië.

Strijen besloeg toen een groot gebied, dat in het noorden begrensd werd door de Maas en in het zuiden tot ver in Brabant lag.

De historie vermeldt een aantal graven van Strijen. Of Strijen werkelijk een graafschap is geweest wordt door historici betwist. Opgravingen bij de verbouwing van het gemeentehuis in de Kerkstraat duiden op rijke bewoning.

In de twaalfde eeuw duiken de heren van Strijen op. Eén daarvan, Willem III, bouwde in 1289 in Oosterhout een sterk-

te, die hij het Huys ten Strijen noemde. De ruïne van dit gebouw is nog steeds in de gemeente Oosterhout te vinden. Een belangrijke watergang is eeuwenlang de Striene geweest. Het water liep van de omgeving van Bergen op Zoom en Tholen tot Strienemonde (het huidige Greup). Mogelijk ontleend het dorp Strijen zijn naam aan deze rivier.

Het jaartal 1421 staat in veel geheugens gegrift. De Grote of Sint-Elizabethsvloed spoelde een groot deel van het gebied van Strijen weg en het Hollands Diep ontstond. De dorpen Broek en Weede verdwenen van de kaart. Als oorzaak van de ramp wordt wel genoemd het moeren of darink delven. Hierbij werd zout gewonnen, maar door het uitgraven zouden de dijken sterk verzwakt zijn. Onenigheid over wie verantwoordelijk was voor het dijkonderhoud zal ook een belangrijke rol gespeeld hebben.

Over de tachtigjarige oorlog is niet zoveel bekend. De eerste predikant die in Strijen werd aangesteld begon zijn ambt in 1575 uit te oefenen. Verder wordt gewag gemaakt van de aanwezigheid van Engelse troepen in het gebied van Strijen. Een bekend jaartal is 1711. Johan Willen Friso, de Friese erfstadhouder, op weg van zijn troepen bij Rijssel naar Den Haag, verdronk in het Hollands Diep. Zijn lichaam werd bij Strijensas gevonden.

17 mei 1759. Het is een droge lente en er waait een stevige wind uit het westen. Ter hoogte van het pand, Kerkstraat 34 zou door onvoorzichtigheid een ketel met kokende pek zijn omgevallen. De gevolgen waren rampzalig. Een grote brand legde 102 huizen in de dorpskern in de as. Het pand Kerkstraat 45, nu museum, toen schoenmakerswoning, werd blijkens de boven de deur bevestigde gevelsteen reeds in hetzelfde jaar herbouwd.

De Franse revolutie zorgde ook hier voor veel beweging. De meeste bestuurders van voor de revolutie bleven tijdens het Franse bewind aan de macht. Toen Napoleon de volkerenslag bij Leipzig verloor kwamen de oude tijden weer terug en de meeste van de regerende bestuurders gingen weer over naar het nieuwe bestuur.

De eerste wereldoorlog leverde voor ons land weliswaar geen oorlog op, maar gaf gebrek aan allerlei dagelijkse voorzieningen. Een van de belangrijkste gebeurtenissen was wel de

aankomst in 1914 van een groep Belgische vluchtelingen, die hier goed ontvangen en verzorgd werden.

De tweede wereldoorlog bracht veel meer teweeg. Strijen was belangrijk voor de verdediging van Zuid-Holland-Zuid. In de mobilisatie werden hier veel militairen gelegerd en bij het uitbreken van de oorlog waren talrijke onderdelen van artillerie en infanterie aanwezig, die actief aan de strijd hebben deelgenomen. Reeds in de vroege morgen van 10 mei 1940 sneuvelden twee militairen bij het zoeklicht dat stond opgesteld in de omgeving van Cillaarshoek. De inwoners van Strijensas moesten zowel in 1940 als in 1945 evacueren.

Vóoral de laatste evacuatie zorgde met de inundatie van een flink deel van Strijen voor veel narigheid. Ook het dorp zelf en een gedeelte van Mookhoek ontkwamen niet aan evacuatie. Het Strijense verzet heeft een aantal mensen over weten te brengen naar het bevrijde gebied in Brabant. Bij een crossing met Kerst 1944 werden Dies Sanderse en zijn zwager Ad Swenne met enige anderen gevangen genomen. Op 7 januari 1945 werden zij, als represaille voor een geheel andere zaak, in Bergschenhoek gefusilleerd.

Op de algemene begraafplaats van Strijen zijn graven van Nederlandse militairen, geallieerde vliegers en een crosser te vinden.

De watersnoodramp van 1 februari 1953 kostte aan 44 mensen het leven en bracht veel materiële schade toe.

Strijen groeide in de jaren zestig en zeventig snel en is nu een aantrekkelijke woongemeente met ca. 8.800 inwoners. De fiere spits van de toren van de Lambertuskerk wijst al eeuwenlang de dorpskern als centrum aan.

C. in 't Veld, namens de Oudheidkundige Vereniging "het Land van Strijen."

WERKGROEP DIALECTEN

Den Ouwendijk hoort ok bij Strien, door W. Reedijk.

Op Strien viere ze dut hêêle jaer fêêst omdan ze glôôve dattut zeker al tien êêuwe oud is. Het fêêst is turnae genoemd en dur zijn vlagge en munte gemaakt met de naam TES turrop.

Nou zijn ze nog harder gaan spitte en zoek in de grond en in ouwe boeke nae 't bewijs om't an te kenne tône, maar tot nog toe zijn ze tur nog langenaer niet over êêns.

Maar dat mag ze in Strien de pet niet drukke want anze dur ooit achter komme binne ze meschie wel weer een êêuw veder en dan hebbe de mense van nou nooit is een herdenkingsfêêst.

Omdaddik ok nie weet hoe tur toen uitzag bin ik maar dichter bij huis gebleve, in de tijd toen mijn vader gebore wier en totdat ik opte wereld kwam. Mun vaders ouwelui weunde dicht bij 't Maese hekke, dat stong op't schaaid bij de Risse-laer en daer begon de Munnikendijk, die hoorde onder De Maes. En daer is tie in 1893 op 't lest van Augustus gebore. Zun broer Ooi die toen 14 jaer was hemme verteld dattie veertien daege laeter al in't land achter den erpelhoop in de kros lag omdassun moeder mee errepels ging rape. In de stoppestijd gaf zum dan de borst. Mun ôôm Ooi is 101 jaer oud geworre en was tot op't lest zo helder as glas messun verstand dus die kon me veul vertelle.

Zellef bin'k gebore tende de Meuleweg op een spullechie tusse de twêê stoepe. Overdijk stong dur een schaepekooi die hoorde dur ok bij. Ze hebbe me verteld damme vader den twêêden Augustus 1922 's oches vroeg metten tilburrie van mun opa den Buitesluissen dokter mos gaan hale. Om hallef ellef bin'k toen in de bedstee gebore en Strien hatter weer een inweuner bij. Nou tot mun tiende jaer bin'k toen Ouwendijker geweest. 't Hêêle Ouweland lag voor de deur. 'k Gelôôf dattut de grôoste polder van de omgeving is. Op het bord an den Hoekse Weg staat dattie 1687 merrege grôôt is. Den Ouwendijk die vroeger Striense Westdijk hietende is zeve kilometer lang en hêel den omtrek van 't Ouweland is 18½ kilometer dus dat is een flinke wandeling.

Strien was daermee kwaa oppervlakte de grôoste gemêente van de Hoeksche Waerd met in 't gehêel 5934 merreges en azzie dat dan vergelijkt met Oud Baaierland messun 1934 merreges dan is dattur niks bij. Maar ja daer weune weer meer mense.

Den Ouwendijk is op 't lest van de vorige êêuw begrint. Zôolang as ik an den Ouwendijk weunde, stong dur net verbij 't spul van de Andewegge, op't end van den Boveweg, ok een hekke en dat end totte Kruisdijk is nog lang slikdijk gebleve. Daer liepe dijkbeeste want bij de stee van Quartel stong ok een hekke, dus een koeiewachter was tur niet bij nôdig.

An de Ouwendijk weunde mêest êenvoudige hardwerkende meñse. Dur stonge maar enkele grôotere steeë maar veul grôote en klaaine spullechies van melkboere met twêe of meerdere koeie. Sommige hadde ok nog een percêel bouwland maar dat lag vedder van huis. Overdijk was 't ok nog Strien-se grond totten Driesprong toe en dat was ok practisch allemal waailand. De "Zestigroe" lôopt daer evenwijdig overal op een ofstand van zestig roe vanof den Ouwendijk as een watergang deur de Sluispolder, en die watergang is het schaaïd van Strien en Klaaswaal. Over die Zestigroe was tur meer bouwland en daer hadde de Van der Burge, de Van der Griende, de Kruithovve en de Rozendale, allemal Ouwendijkers land.

Halverwege den Ouwendijk ister in 1879 een school gebouwd met twêe lokale en daer hebbuk school gegaan en laeter mijn kindere en eerder mun vader messun broers en zusters. De ander twêe kolonies van Strien, te wete Sas en de Mookhoek, hadde dur ok een kerk bij. Maar an den Ouwendijk wier dur in't school van tijd tot tijd kerk gehouwe en elke Zondagmiddag Sondesschool mette postambtenaer van Sas as Zondesschoolhouer messun versies-overhoorders, Jan de Geus en Geert Berrevoes.

De dijkbeweuners van of het Maesse hekke tot tun Hoekse weg kwamme messchie is êens in't jaer in Strien om een kind an te geve dat gebore was of voor een sterfgeval. Maar ze voelde dur aage meer bij de Maes thuis. De kindere ginge daer school, ze kerkten op te Maes en ze ginge daer te schere. De kinders wiere daer gedôopt en ze wiere daer begraeve.

Op dat end van den dijk hajje 't winkeltie van vrouw Maes-kant, laeter van Teun Dorst, die ok bronolie verkoch voor de olielampe. Den bakker en de slachter kwamme wel twêe- of driemael in de week an de deur en Willempie Kuip haalde de kepotte schoene op en broch ze weer verzoold terug. Kees Pierneef ree ok met paerd en wage rond met bronolie en Henk Ligthart kwam met klompe en snoepgoed en Huig Lagewurf van de Westdijk met bôdschoppe, met een hit voor de kar. Van geslacht op geslacht bleve de mense dur weune, zôdoende waere dur veul Quartels, Rêedijke, van der Stouwe en Mônsters op dat end. Om ze uit mekaar te houwe hadde ze allemal bijname of tur vaders- of Moedersnaam wier dur an toegevoegd. Zô hajje bij de Rêedijke: Piet van Martiene en Piet van Jan van Martiene, Willem van Janne en Willem van Piet van Martiene, den ouwe Martien, Martien van Janne en Martien van Piet van Martiene, Ooi van Janne en Ooi van Willem van Janne en zelf was ik Willem van Teune. Bij de Quartels heb ik gekend: Jaap te Kuu, Jaap de Mellekrijer en Jaap van Truichies. Op te Maes zatte dur nog veul meer.

De van der Stouwe waere voor een buitenstaander niet uit mekaar te houwe. Den ouwe Jaap van der Stouw was eerst getrouwd mette weduwe van zun nôom Teun van der Stouw en die vrouw broch drie jonge Van der Stouwchies mee. Maar nou kwamme dur van Jaape nog is vier bij. Die vrouw wier Bet van Os genoemd en ik wis nie beter of dat was tur echte naam. Maar toen ik uit wou zoeken hoe alles aagelijk in mekaar zat vong ik op't museum, noch in Strien, dur naam Van Os, totdak tur achterkwam dassen in 't echt Elisabeth van Horsen hietende, maar dat was zô'n mond vol dat wier maar eve ofgekort. Jaap overleefde die vrouw en trouwde voor de twêede keer alweer met een weduwe die drie kindere De Geus mebroch. Maar toen kwamme daer noggis 6 Van der Stouwekindere bij. Zôdoende kon die leste vrouw wellis zegge "Jouw kindere en mijn kindere hebbe ruzie met ônze kindere." Maar je kon dur wel een boekhouding voor bijhouwe om te wete wie van wie was.

In de omgeving van den Driesprong tusse den Hoekseweg en de Meuleweg ginge de mense op Kluzwaal te kerk te schere en te knippe.

Vrouwe ginge nog niet naer een kapper, die hadde vlechte die ze opstakke op een toot en daer droege ze een haakmus of een krullemus op, of niks.

Vurbij 't school totte slikdijk bij den Boveweg waeren 't echte Stienenaers. Net an de Striense kant van den Dri-sprong stonge dur twêê ouwe klaaine huisies omlêêgdijk, daer lagge gêên vloere in. Ze weunde daer op slik. In 't êêne zat Jôost van Bure en dat was een echte strôoper. Onder den etes-taefel hattie een gat gegraeve en daer stong water in voor een eend met poelechies die ok in de kamer bivakeerde. Jôost zette strikke om haze te vange en mislaaide de pliesie die-em nooit kon betrappe. In't andere huisie weunde Aagt Schippers de weduwe van Willem Schippers. Dur aage naam was van Stêênsele, en die kon tôôvere. Ze hieuw veul van kindere, die hasse zellef nie gehad. Daerom stong ze altijd op ten dijk azze de jonges en maaisies nae school ginge. Maar die waere thuis gewaarschouwd danze der duime in der hand mosse houwe, anders wiere ze betôôverd. Jans Maeskant glôofde dur niet in, maar toenze dur duim bij Aagte niet in dur hand gehouwe had en ze liep 150 meter vedder de bocht om bij Piet Kaern voelde ze Aagte hard op tur schoer tikke, zô lang kon ze dur errem make.

Tende de Waleweg daer zat een kwaoiere heks. Azzie daer met paerd en wage vurbij kwam sloege regelmatig de paere op hol. Op een keer zag een boereknecht daer een kat oversteke en de paere voor zun wage staaigerde, maar hij haalde uit messun zwêp en hij roch te kat tege zun achterpôôte. De kat gaf een ijselijke schrêeuw en vloog nae onderdijk. Den anderen dag lag dat vrommes dat daer weunde in de bestee met een rooie streep op tur bêêne.

Dur is nog veul meer gebeurd maar dat vertel ik nog is in een apart verhaal. Maar de mense waere ok wellis te bang deur al die gebeurtenisse en daer hebbe de Ouwendijkers nog lang schik in gehad, anders had ikkut niet gewete, want 'k heb het pas nog hore vertelle. Op ten Driesprong stong vroeger een café. Daer stonge altijd tilburries van handelaers in vêê of langstreckend volk en daer wiere ok verkôopinge gehoue, maar de Ouwendijkers zatte daer 's aeves nie veul, op soms wat jonge jonges nae, die azze een biertie gedronke hadde dur wellis op uitginge om kattedwaad op te hange. Zô henze is, toen Willem Rozendaal en z'n vrouw niet thuis waere op

een Ouwejaersaevend een boerewage uit mekaar gehaald en boven op de schuur, tussebeentjie over de nok, weer in mekaar gezet.

Maar op 't end dat 't kortste bij Strien is weunde Henk van der Burg met z'n vrouw Lijn de Haan. Op dat end weunden dur allemal Haane en Van der Burge. Om de soorte uit mekaar te houe hajje bij de Haane o.a. Kees ten Hoed en Driesie van Simone en bij de van der Burge waster een tak die noemde ze altijd met de bijnaam den Beer.

Maar bij het echtpaar Van der Burg-de Haan konje 's aeves een biertje of een borreltje drinke en daer was 't gezellig want Lijn speulde ok nog harmonica en dan kwam de stemming dur pas goed in.

Zô ging op een Vrijdagaevend Keessie van Driel, die bove de stoep van de Meuleweg weunde, ok die kant op. Tuurluk lôopes want fietse waere dur nog niet en hij belandde ok bij Henke en Lijne. 't Was zôdoende al donker geworre, want 't was al diep in den herrest, toen die weer op huis anging. Ze hadde daer dien aevend over spoke en hekse zitte prate en zuk soort verschijninge die in 't Ouweland gezien waere. An den dijk was 't zôdoende maar een griezelig lôope. De wind woei zô hol deur de bôome en de wolleke verduisterden gedurig het maantjie dat of en toe deur de takke van de bôome scheen.

Hij was een eendjie op pad toen die opêens in dat licht van de maan recht voorum an den dijk wat heen en weer zag bewege. Hij dee een stappie nae links toen ging dat ding ok nae links, maar dee die een stappie nae reks, dan ging dat ding ok weer nae reks. Daer mostie nou vurbij, maar dat hattie 't hart in zun ziel niet. Maar hij mos toch nae huis want anders wiere ze daer ongerust. Dur zat niks anders op dan teruglôope om dan de Mêeuweweg te neme nae den Bôomendijk en dan de volgende Korteweg weer terug nae den Ouwendijk, dan wastie verbij dat ding en flak bij huis. Hij heb zôdoende wel een paar kilometer om motte lope maar is toch goed en wel thuis gekomme. Den anderen ochend istie toch op onderzoek uitgegaan. Tende de Korte Weg stong Pleun de Haan op ten dijk, waer die weunde an den Ouwelanse kant. "Wat binje vroeg op pad" zee Pleun, die iedere Vrijdag nae de mart ging in Dordt met hit en kar en met z'n nicht Jannichie Boshuize die metter man Jan Boer bij hem inweunde.

Nou Keessie vertelde zun bevindinge van den vorigen aevend. "Nou", zee Pleun, "Dan zekkie wel uit den drôôm hellepe. Ak m'n spulle op de mart kwijt bin, kijk ik altijd eve rond offer nog wat van m'n gaaiing is. Nou liep ik een goeie gebrukten douwwage tege 't lijf voor een kôôpie. Omdattie niet in de kar kon hekkum der achter gebonge. Laetie d'r nie meer weze toen 'k thuis kwam. Maar toen 'k een eendie den dijk uitliep zag ik 'm al staan an de kant. 't Touw was los gegaan. Nou daer bin jij nou hêêl dat end voor omgelôôpe." Jaere komme, jaere gaan, maar zukke verhale blijve êêuwig bestaan.

Kros = kruiwagen met huif.

Tilburrie = tweewielig, éénpaards koetsje voor twee personen.

Douwwage = Kinderwagen.

Bron-olie = petroleum.

WERKGROEP DIALECTEN